

במקום הכי נמוך בעולם

מחלה. הר בית הקברות הזה, חירייה של התולעים. המרד שלא נמרד, אני חושבת, מניחה את הספר, מה זה היה, עלבון? אפשר להרגיש עלבון בתוך התופת? לא רוצים לא צריך. הכתיבה לאקונית ואני מנסה לדמיין את זה עוד: כמו מדריך שהחניכים שלו לא מגיעים לפעולה?

ב. בולעים את מועקת ירושלים ומדרימים הלאה. אני והתל-אביבים בשיירת מכוניות. קדימה אל המקום הנמוך בעולם. אנחנו מגיעים ומתנשקים בנימוס, "משתתפת בצערך" יורה אחת מהן, שלושים יום באיחור.

יוצאים מהמועדון לחבר החדש, נווה מדבר של פפסי קולה וכריכונים. שופים אנחנו מביטים על הרי המדבר האימתניים. היא, מובילה. אני, עוזרת המדריכה, מקום שני בידיעת המדבר, והשאר זוחלים מאחורינו. מצעד המנצחים מהעיר.

אני הולכת לצדה, יודעת-לא יודעת את הדרך. "ככה זה. לעירונים כל השבילים נראים אותו הדבר," היא מצחקקת. "היית מוכן לחיות לצד הר כזה?" אני שומעת שני מזיעים מאחורי. "לא. עלי זה כבוד ההרים האלה."

פונים ימינה לבית הקברות (לא היינו כאן כבר? השבילים מתעתעים).

"המקום הכי יפה בקיבוץ" היא מצהירה, גאה. "וזה הקבר של אבא שלי" היא אומרת בשקט. אנחנו מנענעים ראש. שמים אבן. "באמת מקום מקסים" מעירה אחת המזיעות. והשני, קורא בקול מהמצבה "הנחני נא שלא אקיץ בודד וזר בין כתלי ביתי אשר בדמי בנתי". "איזה יופי" הוא אומר, "זה מהתנ"ך?"

וליד עץ הבאובב העצום היא נעמדת כמו מטיפה

החום במקום הנמוך בעולם מכביד. מלאה. לא מהסוג המוכר. הויעה פה פחות רטובה. "הרי אנשים מתרגלים להכל" היא מסבירה לנו, אוחזים במגשים החומים, מתחבאים מהמבטים השואלים "שימו להם קופה רושמת בחדר אוכל אז הם יעברו דרכה."

"אנשים מתרגלים להכל" היא חוזרת בתור לספירת השניצל. כמו היתה זו כותרת המשנה של המקום.

היא נאנחת כשאנחנו עוברים ליד גדר עץ שבונים פועלים מסביב לאחד הבתים "ולמה דווקא בצבע הזה", אנחנו מכווצים עיניים מול גדר העץ בסגול בוהק. על רקע הקיבוץ-גן בוטני הזה.

"כמה יפה!" מתפעלים התל-אביבים מהגן הבוטני. "מד-הים פה." היא חצי מתגאה. החצי השני שלה כבר ממשיך הלאה.

"שמעתי" אני אוזרת אומץ ממרום תפקידי המשני, "הם באו להיות איתך באזכרה של אבא שלך, לא בטוח שזה מעניין אותם כל זה." "מעניין?" היא מסתכלת עלי, העיניים שלה אומרות כאב.

וליד עץ הבאובב העצום היא נעמדת כמו מטיפה. אני נעמדת על

א. בגיל 24 טבע אבא קובנר את האמרה הידועה 'אל נלך כצאן לטבח' ובגיל 69 נקבר בעין החורש. בשירו האחרון ביקש "הנחני נא שלא אקיץ בודד וזר בין כתלי ביתי אשר בדמי בנתי". בדרך למקום הנמוך בעולם, לאזכרה של אבא. כלומר אבא שלה. ואני עם ספר הארגמן הזה, חושבת מה בעצם יש מעבר לגשמי. כי הבטחתי לה שאקרא את הספר הזה. וההקדשה. אבא הקטן נולד בירושלים דה-ליטא, גאוות העם, מצודת הגאונים. חניך התנועה בעל הבלורית. ובגיל 24 הוא כבר היה מעבר לגשמי. הספר הזה מכביד לי בגב כבר כמה שבועות ועכשיו בדרך לאזכרה של אבא. אבא שלה. בעיקר כי הבטחתי וכל זה.

האוטובוס מתפקק בדרך לבירה, "משם כבר הם יאספו אותך, החברים התל אביבים שלי," היא הבטיחה לי. כבר שלושים יום שהיא אומרת "תל אביבים" בנימה משונה, נשמעת כמו אבא. שלה. כבר שלושים יום שהיא מתאבלת טלפונית ואני מעבר לקו, מאופקת. לפעמים היא גם כותבת הודעה, משהו שהתרחש בקיבוץ, משהו שקרה בחמש-עשרה שנה שהיא לא שם, או סתם "עצוב". אחרי ההלוויה היא הביאה לי את הספר הזה, כבד-ההקדשה. "מרתק. את כבר תביני למה אבא העריץ אותו כל כך. כלומר אבא שלי." אם לא היינו בחודש אבלות אס-אסאסית זה היה מצחיק.

כבר את כל כביש החוף העברתי בכיבוש הנאצי. אבא היה הראשון לדעת מה מתרחש. באוטובוס הזה קר כמו בוילנה, רוחות מזגן עזות. בואך ירושלים אני מגיעה לקרוא על המרד בירושלים דה-ליטא. הרחוב היהודי ממלא פקודה ויוצא בשיירה ארוכה אל מקום האיסוף. הלוחמים ערוכים בעמדות לקרב-אחרון. "ביום שחשבתי שהוא יום הקרב" יאמר אבא. והם, יהודי הגטו, גאוני וילנה, חולפים על פני הלוחמים, מסתכלים בהם וממשיכים אל הרכבות. מצעד מנצחים עלוב. על לוחות המודעות נשארות מיותמות מילותיו של אבא "תחי החירות!" הגטו לא נלחם, אין מאבק.

הנה ההר לבן המצבות, "ברוכים הבאים לירושלים!" הוא מנופף לשלום בכפפתו הלבנה. ירושלים, תמיד בחזרה מאיזה מוות או

נועם שדות

בגדים

אני אוהב להחליף בגדים
כמו להחליף נעלים

לבחר

מה מתאים,

מה לא,

ואז לראות

עוד חנייות ועוד

חנייות

יצחק שי

מענן תבואי ואליו תשובי

את יכולה
לצבר בתוך תוכך
מלחים וטעמים שונים,
אומרת טפת המים

אך בבוא היום
כשתשובי להיות חלק מענן
ישאר הכל
מאחוריך.

*

אבנים חדות
לא ימנעו ממני
לנוע אליך.

באפק
אני רואה לב.

ידה, שומרת ראש מדברית. התל-אביבים נמסים על הדשא "איך זה יכול להיות, תגידו לי. שמחלוצים אמיתיים הפכנו לאנשים הרעים שגונבים את המים למדינה?" וכאן היא מסתכלת סביב, ואל מול החיוכים המנומסים ממשיכה. הבאובב מרכין ראש.

"אבל הבנתי," מתרומם אחד מהם מהדשא, בחוצפה עירונית, "ששאיבת המים פגעה מאד באוכלוסיית היעלים -"

"האקולוגים האלה, מעניין אותם רק צמחים וחיות. מצדם שכולנו נמות בפיתח של תל-אביב" היא רוטנת. והרחק מהפיתח של תל-אביב, אנחנו ממשיכים בפאטה-מורגנה הזאת.

הולכים אחריה, מדריכת תיירים בגיהינום. נסתבים אחריה, לוגמים מבקבוקי המריבה. "בואי, אולי נשב?" אני נוגעת בכתפה.

"לא." היא תקיפה. גיהינום זה גיהינום.

"מתל-אביב הכל נראה צודק. שיבואו לחיות פה שבוע בלי מזגן" היא רושפת. אנשים מתרגלים להכל. לספירת שניצלים, להקמת גדרות. למזגנים.

אנחנו נפרדים בנשיקות מנומסות. אני רוצה לספר לה רגע בצד, שקראתי את הספר, את ההקדשה, רציית שנדבר על הבוגדים מוילנה. לדבר על אבא. הספר, אני ממששת בתוך התיק שלי. הספר איננו. הספר! ההקדשה. הספר! השארתי אותו על מושב האוטובוס, כשהנאצים כבר חיסלו את הגטו.

אנחנו נפרדים בנשיקות מנומסות. היא נשארת בתופת, התל-אביבים כבר מדמיינים את החופשה הבאה שלהם.

בדרך העולה חזרה הלב שלי הולם. הספר. ההקדשה. אבדות. מציאות. אין סיכוי שלא ימצאו. והרי זה רק ספר. מי גונב ספר, ועוד כזה. מתחת לפני הים המכונית נוסעת לאט. אני קצרת רוח אל מול כל מחסום. התל-אביבים מצקצקים על חיילי המג"ב, "בהמות", "חיות". כן כן, אני חושבת, אנשים מתרגלים להכל. רק שנגיע כבר.

ג.

התור הזה לשיקוף, זוויר-זוויר. אולי הספר האבוד יצפצף מתיקו של מישהו כמו אקדח?

זוויר-זוויר אמריקאים גסים. אמריקאים שמנים. מה אתם יודעים על אבא קובנר. ירושלים דה-מיאמי. ירושלים דה-ניו ג'רסי. איימי. שרה. ג'וש. עם כל המזודות שלהם. משווים צמידי כסף. כל כך בנוח הם מרגישים פה. זוויר-זוויר כבר.

אני משתקפת בהצלחה, "איפה אבדות מציאות?"

"למעלה, קומה שלוש." בלי המג"בניקים, מה הייתי עושה.

התחנה המרכזית. כיפה סרוגה ענקית ומבריקה. ג'וש ואיימי ושרה בולסים בייגל גלאט-כוסר. שיחנקו.

"סליחה, אני, היום... אולי הספר שלי הגיע לפה?" אני מתנשפת אל מול פקיד האבדות הקירת. הוא אדיש. מרים אלי את הראש, תולה בי עיניים למודות אבדה. על המדף שני מישהו לרוץ איתו. כל המיכל-שלו. כומתות בצבעי הקשת.

"מעבר לגשמי. זה ביוגרפיה של... ספר בורדו כזה. עבה."

"מעבר למה?" הוא קם לאטו, מסתובב לחפש.

"לגשמי"

"למה?" הוא פונה אלי, מרים את הקול.

"לגשמי" אני כמעט צועקת. לגשמי.

(יכולתי לקרוא מיכל שלו. למה הייתי צריכה את כובד הספר הזה, וההקדשה.)

מישהו גנב אותה? אני חושבת, כבר תכף דומעת. איזה מין בן אדם ימצא ולא...

"לא הגיע. רוצה מלכים ג'?" הוא מחייך. פקיד המציאות.

אנשים מתרגלים להכל. "יאללה תביא."

מתוך: קודטוב של אור שיצא בספרי 'עתון 77'